

MİLLÎ MÜCADELE DÖNEMİNDE BATI TRAKYA'DA BULGAR ZULÜMLERİ

ZEKÂİ GÜNER*

Bugünkü Bulgaristan topraklarında Osmanlı hakimiyeti 1396 yılında başlamıştır. Bulgaristan 1878 yılında Berlin Andlaşmasıyla muhtar bir prenslik haline gelmiş, 1908 yılında da bağımsız bir devlet olmuştur. Yaklaşık 500 yıl süren Osmanlı döneminde, Bulgarlar Osmanlı İmparatorluğunun asimilasyon politikası izlememesi sonucu benliklerini muhafaza edebilmişler, dillerini, dinlerini, örf ve adetlerini, kültürlerini koruyabilmişlerdir. Bu ortam içerisinde Türkler Bulgarlarla yan yana yaşamışlar, onlara hiçbir şekilde müdahale etmemişlerdir.

1912-1923 Balkan Savaşları sonunda 29 Eylül 1913'de İstanbul'da imzalanan barış andlaşması ve ekleri ile Osmanlı devleti toprak kaybına uğramakla beraber, daha önceki andlaşmalarda olduğu gibi, Türk azınlığın hak ve hürriyetleri güvence altına alınıyordu.¹ Bu andlaşma ile Bulgaristan'da bulunan Türk-İslâm azınlığı, okullar, vakıflar, cemaat teşkilatlanmaları, müftülükleri, dil, din, örf ve adet konusunda hak ve menfaatlere sahip olmuşlardı. Yeni andlaşmanın güvencesi altında bulunuyorlar ve azınlık haklarından yararlanıyorlardı.

Bulgaristan I. Dünya Savaşı'ndan yenik çıktıktan sonra imzaladığı 27 Kasım 1919 Neuilly Barış Andlaşması ile müttefikleri gibi toprak kaybetmekle birlikte, Milletler Cemiyeti'nin kabul ettiği esaslara uymak zorunda kalıyordu. Bulgaristan, bu barış andlaşması ile din, dil, ırk ve millet ayrımı göstermeksizin topraklarında yaşayan azınlıklara tam eşitlik tanımakta idi. Neuilly Andlaşmasıyla konulan bu hükümler milletler arası taahhütler niteliğinde ve Milletler Cemiyeti güvencesi altında bulunmaktaydı. Andlaşmada azınlıkların tanınması genel bir statüye tabi kılınmıştır. Neuilly Barış Andlaşmasına Türkiye taraf olmamakla beraber, Bulgaristan'da yaşayan

* Yrd. Doç. Dr., Karaelmas Üniversitesi Öğretim Üyesi.

¹ Türkmen Parlak, *Yeni Asır'ın Selânik Yılları Evlâd-ı Fatıhan Diyarları 1895-1924*, Yeni Asır Yay. İzmir 1986, s. 340; Cemal Kutay, *Bindokuzyüzünüçte Garbi Trakya'da İlk Türk Cumhuriyeti*, İstanbul 1962, s. 268.

Türk-Müslüman azınlığı da bundan yararlanacaktı. Ayrıca 1913 barış anlaşması ile de Bulgaristan'da yaşayan Müslümanların statüleri düzenlendiği gibi din, vicdan ve ibadet hürriyeti garanti altına alınmaktaydı.

Neuilly Andlaşmasınının 48. maddesi, 26 Eylül 1915'de Osmanlı devleti tarafından Bulgaristan'a verilen Edirne etrafındaki parça ile birlikte, harpten önceki Bulgar Trakyası'nın geleceğinin tayini hakkını müttefik devletlere bırakıyordu. Bulgarlar, Batı Trakya'nın geleceği hakkında karar verileceği bu günlerde mümkün olduğunca fazla toprak koparmak maksadıyla, Gümilcine, İskeçe, Dedeağaç, Sofulu, Dimetoka ve Rodop'ta bir seçim teşebbüsüne giriştiler. Bulgarlar bununla, Batı Trakya Türklerinin, Bulgar siyasi hayatına bağlı olduklarını ve Bulgar idaresini tercih ettiklerini göstermek istiyorlardı. Bulgarların "plebisit" mahiyetindeki yapmak istedikleri seçimi boykot ettiler. Tek bir Türk seçim sandığı başına gitmemişti.² Bu neticeden sonra, Bulgarlar, Batı Trakya'nın güney kesimini kaybettiklerini anlamışlar ve müttefiklerin kararına uyarak altı Batı Trakya kazasını boşaltmaya hazırlanıyorlardı. Bu arada barış konferansı Neuilly Andlaşmasınının 48. maddesinin kendisine verdiği yetkiye dayanarak Batı Trakya'nın dağlık kuzey kısmını teşkil eden Nevrekop, Ropçoz, Paşmaklı, Eğridere, Darıdere, Kırcaali, Koşukavak, Ortaköy ve Mustafa Paşa kazaları Bulgarlara bırakılmıştır.³

Bırakılan bu dokuz kazanın halkının ezici çoğunluğunu Türk unsuru oluşturmaktaydı. Aşağıdaki istatistik bunu açıkça ortaya koymaktadır.

Kazası	Türk Nüfusu	Bulgar Nüfusu
Darıdere	24.410	748
Eğridere	42.740	141
Kırcaali	45.128	3
Ahiçelebi	26.255	13.925
Sultanyeri	45.205	337
Ortaköy	17.637	4.683
Dimetoka	24.189	1.415

² Kemal Şevket Baubey, *Batı Trakya, Türk Devleti (1919-1920)*, İstanbul 1979, s. 10-11.

³ *Vakit*, 26 Eylül 1919, nr. 628 "Trakya Meselesi" başlıklı yazıda bırakılan bu dokuz kazanın halkının ezici çoğunluğunu Türk unsuru oluşturmaktaydı. Verilen istatistiklere göre Bulgaristan'a terkedilen Trakya kısmında 59.294 Bulgara karşılık 438-237 Türk nüfusu mezkûn bulunmaktaydı.

Simenli	5.392	-
Adaiçi	7.085	22
Ropçoz (Devlen)	51.364	1.268
Nevrekop	55.022	36.752
Razlık, Melekli	50.200	-
Gümölcine'nin Şeyhcuma Kebirli ve Çakal nahiyeleri	43.620	-
TOPLAM	438.237	59.294

Bu kadar büyük bir Türk parçasının ve nüfusunun Bulgaristan idaresi altına bırakılması Trakya'daki Türk halkını çok üzmüştür. Ayrıca bu bölgede yaşayan Türk ve Müslüman halkına Bulgarlar tarafından yapılan zulüm ve işkenceler Türk insanı üzerinde tarifi mümkün olamayacak dercede yaralar açmıştır.

Osmanlı devletinin içine düşmüş olduğu boşluk ve acz içinde Trakya bölgesinde, hem Batı hem Doğu Trakya'nın haklarını savunmak için Edirne'de 1 Aralık 1918'de kurulan Trakya-Paşaeli Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti bütün dikkatini Trakya davasına yönelmişti. Cemiyet gerek İstanbul'da Osmanlı devlet dairelerinin, özellikle Erkan-ı Harbiye-i Umumiye (Milli Savunma), İç ve Dış İşleri Vekaletlerinin (Bakanlık) yardımıyla Doğu ve Batı Trakya'da meydana gelen baskı ve zulümleri kamuoyunu duyurabilmek için vesikalar, grafikler ve krokiler hazırlayarak bunları yabancı devlet adamlarına, yerli ve yabancı gazetelere dağıtıyorlardı. Bundan başka Trakya-Paşaeli Cemiyeti, Trakya davası etrafındaki fikirlerini Edirne'de Avukat Şeref Bey'in çıkardığı *Trakya-Paşaeli Gazetesi*'nde¹ ve İstanbul'un milliyetçi Türk gazetelerinde yaymaya çalışıyordu. Bu gazete Bulgar mezalimi konusunda yer, şahıs ve zaman göstererek olayları en canlı şekilde duurmaya çalışmıştır.

Şimdi Bulgarlara bırakılan bu Türk bölgesinde, Türklere karşı yapılan baskı, işkence ve Bulgarlaştırma politikalarını delilleriyle izah etmeye çalışalım. *Trakya-Paşaeli Gazetesi*'nde dizi halinde yayınlanan yazılarda olaylar şu şekilde nakledilmektedir:

¹ *Trakya-Paşaeli Gazetesi*, 2 Aralık 1918 tarihinde Trakya-Paşaeli Müdâfaa Heyet-i Osmaniyesi'nin yayın organı olarak Edirne'den yayına başlamıştır. Sahibi ve mesul müdürü Mehmet Şeref (Aykut) Bey'dir.

"Makedonya'dan gelen Bulgarları yerleştirmek bahanesiyle bölgedeki Müslüman nüfus imha ediliyordu. Bulgar resmî idaresi sürülerle masum Müslümanları hükümete davet ediyordu. Bu davetler genellikle akşam üstü oluyordu. Zavallı Türklere kum dolu uzunca bir tomar şeklinde bir torba ile dört yüz darbe indiriliyordu. Muayene sırasında haricen bir darbe izi bulunmadığından ölüm sebebi gizleniyordu. Batı Trakya'dan Müslümanlar göç etmeye zorlanıyordu. Başta Radoslova⁵'un damadı Karaağaç mutasarrıfı Rozantal, Müslümanları tespit edip öldürtüyordu."⁶

Bu fecayi üzerine Bulgar Sobranyası⁷ Türk milletvekilleri bu olayları şikayet ettiler. Türk milletvekili Celâl Bey tahkikat heyetıyla olay bölgesinde inceleme yaparak şu tarihî telgrafi çekmiştir.

Sobranya'da Müslüman Mebuslarına:

"Bu adamlar bizi imha etmeye karar vermişlerdir. Biz Müslümanlar Bulgar kabinesine temin-i ekseriyetle hükümette dindaşlarımıza cellâdlık yapıyoruz. Meclisi terk ediniz; geliniz. Bu öldürülen kardeşlerimizle beraber kurban olalım. Irkımızın Bulgar zulmüyle nasıl söndüğünü tarih-i beşeriyet kaydetsin ve cihân-ı medeniyetin yüzü kızarsın."

Bulgar Meclis-i Mebusânı Azâsından
Mehmed Celâl

Bulgarlar Makedonya'da Sırp ve Yunanlılara karşı kuru iddialarını ileri götüremeyeceklerini anlayınca haris gözlerini Trakya'ya bu köklü atayurduna diktiler. Eski entrikalarında kullandıkları başlıca yol olan yaygara ve şarlatanlık siyasetine koyuldular. Gazeteleri, mecmuaları ve partileri zulümde birleştiler. Medenî Avrupa ve Amerika, Vandal vahşetlerini aratmayan barbarlıklarına, yaygaralarına hiçbir vakit kulak veremez ve de vermeyecektir.

Bütün insanların kardeş tanıdığı, insanlığa has hakların her türlü tecavüzden korunduğu şu yirminci asırda hayata, ırz ve namusa, din ve vicdana, ilim ve irfana hürriyet gösterilmesi gerekirken dünyanın gözü önünde şu cinayetler işleniyordu:

⁵ 1919 yılında Bulgar başbakanı.

⁶ Ali Galip, "Vesaik-i Resmîye'ye Müstenid Bulgar Mezâlîmi (2)", *Trakya-Paşaeli*, 30 Aralık 1919, nr. 5.

⁷ Ali Galip, *a.g.e.*, 6 Ocak 1919, nr. 6.

1. Anaların memelerinden alarak, gözleri önünde çocuklarını havaya fırlatıp sivri süngüye tuttuktan sonra süt akan memelerini kesip atmak ve ...dan süngüye geçirmek; kocaları, babaları huzurunda kadınları çıırçıplak soyup hora tepirdikten sonra hepsini birden yaylım ateşine tutmak; insanları hayvan sürüsü gibi çoluk, çocuk demeyerek hepsini birden ahırlara, samanlıklara, camilere doldurup, bombalarla, ateşle cayır cayır yakmak; diri diri gömmek ve kuyulara atmak; sürü sürü zavallıları organlarla bağlayıp göllere, çaylara doldurmak ve yaylım ateşine almak, yarıya kadar diri insanları gömüp tüfeklerle, mitralyozlarla avcı hedefi yapmak; bağlı bağısız insanları koyun götürür gibi sürüp kanallarda kesmek; evleri içinde karı kızanla beraber olduğu halde bir fert bırakmamak üzere köyleri katliam etmek; rastgelen evleri, hanları, değirmenleri, ağılları ve bütün binaları çalınabilecek malları yağma ettikten sonra toptan yakıp yıkmak; haur ve hayale gelmeyen çeşit çeşit fecâyi ve işkencelerle hayatları söndürmek ancak ve ancak Bulgarlara yakışır.

2. Kana susamış bu millet zavallı Pomakları dinlerinden döndürmek için yapmadık işkenceyi bırakmadılar. Hemen her köyde imamları, muhtarları ve ileri gelenleri bütün halk önünde türlü işkencelerle yakıp öldürdüler. Kalanların aç çıplak vücutları ıslatılıp kamçılındı. Kızgın demirlerle vücutları dağlanıp yakıldı. Burunları, ağızları kesilip dişleri, tırnakları koparıldı; tırnakları altına, hassas yerlerine iğneler sokuldu. Bazılarının gözleri önünde can parçası çocukları kesildi. Bazıları da günlerce buzlu ağaçlarda başaşağı asılı tutuldu. Velhasıl sopalarla, demirlerle, süngü ucuyla, tüfek zoruyla haur ve hayale gelmeyecek işkenceler yapıldı.

Bulgar zulümleri üzerine ikinci önemli vesikamız, olayların canlı şahidi Pomak Abdulkerim'in *Trakya-Paşaeli Gazetesi* sahibi Mehmet Şeref Bey'e gönderdiği mektuptur. Bu mektupta olaylar özetle şöyle dile getiriliyordu:

1. Köyün her evinden bütün ihtiyarları ve çocuklara varancaya kadar herkes birer birer sürüklenerek köy meydanına getirildi. Abdioğlunun gelini o gün tosun gibi erkek çocuğu doğurmuştu. Bu evin halkı meydana sürüklenirken yerinden kalkamayan gelinin yanındaki çocuğu bir Bulgar komitacısı elindeki kasatura ile sekiz parçaya ayırmıştı. Zavallı genç kadın yavrusuna sarnılmış bir dişi kaplan gibi hasta haliyle herifin boğazından yakalamıştı. Elleri kilitli (kelepçeli) olduğu halde herifi yere yuvarladığı sırada yanındaki vahşi canavar, gelinin beynine bir kurşun sıkarak öldürmüştü. Şimdi köyün dört

yanına bu canavar sürüleri yayılmış her köşeden bir acıklı ses çıkıyordu. Alanlığa doğru sürüklenen ihtiyarlar yalvarıyor, her yalvarış sesine bir tüfek dipçiği cevap veriyordu.

2. Genç kızlar saçlarından sürükleniyor, yavrusunu göğsüne basmış anneler, üç yaşındaki çocuğunun kolundan tutmuş taze gelinler kamçı, tüfek ve kasaturalarla meydana sürükleniyordu. Sokak başında yürüyemeyen seksenlik iki ihtiyar yatıyordu. Bizi tamamıyla topladılar, bütün erkekleri evlerden getirdikleri organlarla bağladıktan sonra kadınları bir tarafa ayırarak asıl şimdi ikinci zulüm başlıyordu. Aramızdan henüz silah altına girmemiş kırk elli redif çağındaki gence hendek kazdırdılar. Hendek bir mezar çukuru kadar olmuştu, yarı bele kadar inmişti, tekrar hepsinin elleri ayakları bağlandı ve artık sırasıyla bu adamlar çukurun içine üst üste ve yan yana yatırıldılar. Şimdi kamçıları şaklıyordu. Kadınların ellerine kürekleri vererek hendekleri doldurtuyorlardı. Hendek içinde boğuk feryadlar ve iniltüler geliyordu. Kalanlar yayılım ateşine tutuldular. Şu garip mezarları üstüne birçok kadın ve kız yığıldı. Şimdi burası cesetlerle dolu bir mahşer olmuştu.

3. Öteden bir papaz ortaya çıktı. Elinde kocaman bir haç, belinde hancı, tabancısı, arkasında tüfeği olduğu halde ilerleyerek geldi. Bir işaretle hepsini durdurarak artık bunların Müslüman değil aslen Bulgar ve Hristiyan olduğunu, şimdi hakiki ana dinlerine döneceğini söyleyerek, derhal ortaya bir kocaman kazan getirildi. İşte biz şimdi zorla Hristiyan yapılıyor, vaftiz ediliyorduk. Caminin minaresi hemen Müslümanlara yıkırdı. Nereden çabukça bulup getirdikleri bir çan takılarak hepimiz Hristiyan edildik. Kadınların örtüleri yırtıldı, vaftiz soyunun başına getirilerek vaftiz edildiler. Bir yandan feryadlar yükseliyordu.

4. Tam bu sırada köye yayılmış eşkiya sürüleri tarafından köy ateşe verildi. Bu zulümleri ben gözümle gördüm. Hayata küstüm. İşte oğlum, işte güzel mesud köyden elde bir enkaz ile ırzı yırtılmış sürülerle kadınlar, bir yığında şehidlerin hendekler içinde sürünürken toplanarak mezarlığa nakledilen kemikleri kaldı. Şimdi siz gözümün önünde geçen vakadan daha canlı olarak Bulgar mezalimine şahid mi arıyorsunuz? İnsan kılığında olduğu için insanların haya etmesi lazım gelen bir millet varsa o da Bulgarlardır.⁸

⁸ Pomak Abdulkerim, "Bulgar Zulümleri", *Trakya-Paşaeli*, 13 Ocak 1919, nr. 7.

Batı Trakya'da Türklerin seçimlere katılmayarak Bulgar idaresini istemediklerini medenî dünyaya ilan etmeleri üzerine Bulgarlar tekrar Türklere çeşit çeşit zulümlere başladılar. Trakya'da senelerden beri Rumeli'de Türk Müslümanlarını vatanlarında kanlı bir matem içinde perişan ettiler. Bulgar mezalimi 18 Ağustos'tan itibaren yoğun bir şekilde yeniden başlamıştır. 18 Ağustos'tan itibaren Trakya'da Türk köylerinde, şehirlerinde Türkler kontrol altına alınmış ve bütün yardım kapıları kendilerine kapanmıştır.

Bulgar mezaliminin iki canlı şahidi Trakyalı iki genç, bu mezalimden 22 Ağustos 1919 tarihinde binbir zorlukla, bir un arabası içinde kaçabilmeyi başarmış, Trakya'da binlerce Türkü tehdit eden müthiş tehlikeyi şöyle anlatmışlardır:

1. İntihabât (seçim) 17 Ağustos 1919'da yapılacaktı. Fakat Trakya'nın mukadderatı henüz tayin edilemediğinden ve bütün Trakya ahalisi istiklâl ve muhtariyetten başka bir şey istemediği için Türkler intihabâta iştirak etmeye karar verdiler. 14 Ağustos'da bütün Türk namzetleri bir içtima yaparak bu fikirlerini gerek Sofya'ya gerekse Düvel-i İtilâfiye mümessillerine tebliğ ettiler. Aynı zamanda Sofya'ya bir heyet gönderdiler. Ahali de binlerce imzalı telgraflarla Bulgaristan'ı tanımadıklarını, intihabâta katılmayacaklarını bildirdiler. Paris'teki Bulgar murahhasları, Trakya'nın Bulgar olduğunu iddia ederken intihabâtın neticesinde bu iddialarının teyid edileceğini ümit ediyor ve sulh konferansından bu neticeye intizar edilmesini rica ediyorlardı. Fakat netice aksi çıkınca Bulgarlar şaşırıldılar. Sofya'da bütün fırka (parti) mümessilleri toplandılar ve hükümetin Türklere karşı tehditle hareket etmesine karar verdiler. 18 Ağustos'tan itibaren bu kararın icrasına başlandı. Evvelâ Trakya'da bulunan bütün kasaba ve şehirler Bulgar askerleri tarafından muhasara edildi. Türklerin kasabaya girip çıkmalarına engel olundu.

2. Bir taraftan müşvik oldukları bahanesiyle mebus namzetlerini tevkife başladılar. Bu cümleden olarak Gümülcine'den Hafız Salih, mebus Tevfik, Ali Galip ve Lütfi Beyler sürgün, Hafız Halim ve Rauf, İzzet, Testicizâde Mehmed Tevfik Beyler tevkif edildiler.¹⁾

İskeçe'den; Bekir Sıdkı, Hafız Subhi Efendiler tevkif olundular. Bu şiddet karşısında Türklerin bir kısmı gizlice firar ettiler. Firar ederken yakala-

¹⁾ Gümülcine ve İskeçe'de tutuklanıp sürgüne gönderilen Batı Trakya Türkleri "Bolşevik" olmaları sebebiyle suçlanıp, sürdürülmekteydiler. *Günü Gününe İstiklâl Harbi Gazetesi*, 27 Ağustos 1919, nr. 92.

nanlar öldürüldüler. Bilhassa İskeçe bölgesinde: Ayvacık köyünden Molla Hüseyin, köy muhtarı; Mustafacık köyü muhtarı; Şahinler köyünden Hafız Salih, Kara Hoca Hüseyin, Hacı Salih Çavuş; Elmalıca köyünden imam, muhtar ve daha birçok kişi öldürülmüşlerdir. Bulgarlar bu kadarla kalmayarak bölgede çeteler oluşturarak kasabalar arasındaki gelip gidişi kesmişlerdir. Bugün Trakya dahilinde birçok çeteler dolaşmakta ve her gün İslâm köylerine tecavüz ederek yağma, öldürme ve ırza tecavüz gibi fiiller işlemektedirler. Bu çeteleri idare edenler şunlardır: Gümülcine'de sâbık mutasarrıf Monçef, eski Belediye Reisi Hristo, Hacı Dinef, Gaskof; İskeçe'de: Topçu mulâzım-ı evveli Zizof; Siroz katliâmlarıyla meşhur Tatunikof, Dimitri Belef, Kavala katliâmını yaptıran Çakof.

Bulgaristan bu baskı siyasetiyle Türkleri yola getirir ümidiyle 27 Ağustos 1919'da yeniden seçim yapmayı düşünmektedir. Fakat Türklerin mukadderatı tayin edilinceye kadar bu kararlarından dönmemeye karar vermişlerdir.¹⁰

17 Ağustos 1919 tarihinde yapılan seçimlere katılan Gümülcine'de Tefrik Bey, Hafız Salip Efendi ve İskeçe'de Haşim Bey, Eğridere'de Hacı Salim Ağa, Kırcaali'de Müftü Efendi gibi Trakya'nın ileri gelen münevver kişileri ve halkı teşvik ve tahrik töhmetiyle tevkif edilerek tutuklandılar. Bulgarların yaptıkları bu haksık ve kanunsuz uygulamalarının düzeltilmesi beklenirken bunlar aksine mezalime başladılar. Onaltı günden beri Batı Trakya'da Müslüman Türkleri baştan aşağı kasıp kavurmaktadırlar. Bulgarlar, bu resmî ellerin yaptıkları zulüm ve şekavetlerini kırlarda, köylerde rastgeldikleri Türklere uyguluyorlardı.

Derindere'de Eğridere'de, Koşukavak'ta, Kırcaali'de, Paşmaklı'da ve Palaz'da bütün hapishaneler, ahırlar Türk biçarelerle doldurulmuştur. Yalnız Eğridere'de yediyüzden fazla ölü vardır. Canlarını kurtarmak üzere dağların, ormanların karanlıklarına kaçan çoluk çocuk, hayvan sürüleri gibi, Bulgaristan'ın iç kesimlerine sürgüne gönderiliyordu. Bulgarlar bu zulüm ve baskılarıyla halkı zorla Bulgar hakimiyetini kabul ettirmeye çalışıyorlardı. Köy ağalarını ve ileri gelenleri toplayarak Bulgar hakimiyetini istediklerini, zorla düzenlenen sahte evraklar üzerinde tespit etmeye çalışıyorlardı.¹¹

¹⁰ *Türk Dünyası*, 25 Ağustos 1919, nr. 5. "Trakya'da Bulgar Zulümleri Yeniden Başladı".

¹¹ "Bulgarların Yeni Zulüm ve Şenaatleri," *Trakya-Paşaeli*, 10 Eylül 1919, nr. 37.

Batı Trakya'dan gelen son haberlere göre Bulgarların bu defa da Karcaali ve Eğirdere havalisinde baskı ve zulümlere başladıklarını, Batı Trakyalı bir vatandaşımız olayları şu surette nakletmektedir:

1. Bulgar askerlerinden oluşan bir çete Kırcaali kasabasının çiftlik nahiyesi eşrafından Hacı Ahmed Efendiyi "yatalak" diyerek alıp hapsedtiler. Kendisini hapishaneye getiren Bulgar zabiti tekrar bu zatın çiftliğine dönüp Hacı Ahmed Efendi'nin büyük biraderini ve ailesini ve birtakım günahsız ahali ve çoluk çocuktan mürekkep kimseleri hapsedtiler. Hacı Ahmed Efendi'nin ailesinin ifadesini alacağız diyerek hapishaneden diğer bir mahalle naklederken namusuna tecavüz ettiler ve diğer ahaliyi ölüm derecesine varancaya kadar dövdüler.

2. Ahaliden daha önce hapsedilen Salim Ağa ve biraderi Mehmed Ağa, Köklemez nahiyesi eşrafından İmam Nuri Efendi'nin oğlu Ahmed Efendi, Ömer Ağa'nın oğlu Topal Ahmed Ağa vs. onbeş kişiden oluşan mahkumlara engizisyon işkenceleri tatbik edilmektedir.

3. Dövülmek suretiyle öldürülen Çiroğulları nahiyesinden Osmanköylü Kadir Ağa ailesi, gelini ve kız evlâdının namuslarına tecavüz etmişler, bu kişiler dava için kasabaya giderken arkalarından yetişerek şehit etmişlerdir. Eşyalarını yağma ederek evlerini ateşe vermişlerdir.

4. Kırcaali kasabasından Kirişçi namıyla anılan yetmiş yaşındaki Hüseyin Ağa'yı bilinmeyen bir sebeple fena şekilde dövmüşlerdir.¹²

İstanbul basını Trakya'daki Bulgar zulümlerini ve Trakya'da ceryan eden olayları her defasında vermekteydi, *Vakit Gazetesi* de bu zulmü şahıs, yer, zaman ve tarih göstererek şöyle ifade etmektedir:

5 Eylül tarihinde Bulgar müfrezeleri Dolaşkır ve Aşatlar köylerine gelerek altın para aramak bahanesiyle köyün Müslüman ahalisinden Hafız Ali, Hafız Hüseyin ve Selim Efendilerin evlerine zorla girmiş, kadınlara sarkıntılık etmişlerdir. Her iki İslâm köyü ahalisini birbirinden tecrit ederek şikayette bulunacak olanları idam edeceklerini söylemişlerdir. Aynı zamanda elli kişiden ibaret bir çete, Şeyh Camii köyüne hücum ederek köy ahalisinden 10 bin lira vermesini talep etmişlerdir. Yüz kişilik bir müfreze Çanak köyünde de İslâm ahâliye hücum ederek bir çoğunu katletmiştir.¹³ Küçük, Viran kö-

¹² *Trakya-Paşaeli*, 3 Ekim 1919, nr. 40. "Garbi Trakya'da Yeni Bulgar Mezalimi".

¹³ *Vakit*, 26 Eylül 1919, nr. 682.

yünde de 20 kişiden ibaret bir müfreze tarafından, köy halkı dövülmüş ve katledilmiştir.¹⁴

Yukarıdaki izahatlarımızdan anlaşılacağı üzere özellikle Bulgarlar Trakya'yı yoğun ve sistemli bir şekilde zulümle bir nevi Bulgarlaştırmayı hedef almışlardır. Bulgarların bu girişimlerinin tarihî hiçbir temele dayanmadığı, zorbalıktan öteye gitmediğini tarihî belgelerin ışığı altında ilmî bir şekilde ispatlamaya çalışan Trakya-Paşaeli Müdâfaa Heyet-i Osmaniye Cemiyeti, bu yöndeki çalışmalarını sistemli bir şekilde, yayın organı *Trakya-Paşaeli Gazetesi*'nde bütün açıklığıyla Türk ve dünya kamuoyuna duyurmaya çalışmıştır.

¹⁴ *Türk Dünyası*, 26 Eylül 1919, Nr. 30; Bulgar zulümlerini pek çok örneklerle ortaya koymak mümkündür. Bu konuda daha fazla bilgi için bkz. Mehmet Şeref, *Bulgarlar ve Bulgar Devleti*, Ankara 1934, s. 35-52.